Euskal Herriko
zaintza erregimenaren
erradiografia bat.

2023ko udaberria

euskal herriko
bilgune feminista

EUSKAL HERRIKO ZAINTZA ERREGIMENA

Faktore sozio demografikoak:

Zahartze-tasa altua:
2030ean 16 urtetik beherako gazteak egun baino % 12 gutxiago izango dira, eta 65 urtetik gorako pertsonak % 32 gehiago.

Familia eredua aldatu da:
Familia nuklearrak gero eta txikiagoak dira.

Bikote heterosexualaren eredua kolokan dago, horrek eragina du zaintza lanen antolaketan.

Politika neoliberalen indartzea eta ondorioz **zerbitzu publikoetan murrizketak.**

Prekarietatea areagotu egin da zaintzari lotutako lanetan.

Zaintza krisia

Biztanleriaren-sektore handi batek beren burua zaintzeko, besteak zaintzeko edo zainduak izateko zailtasun handiak ditu.
Kolapso egoera bizi dugu. Zergatik?

Emakumeek gehiegi egiten dute lan, lan gehiena ez dago ordaindua eta, ondorioz, ikusezina da.

Ordaindu gabeko zaintza lanen hiru laurdenaz arduratzen dira emakumeak...

... eta ordaindutako zaintza lanen bi herenaz.

12.500 milioi ordu egiten dira **zaintza lan ez ordainduetan** urtero.

Arlo komunitarioa

Zaintza guztiak ezin dira externalizatu, ezta zerbitzu publikoen bitartez.

Zaintzeko betebeharra guztiona da.

Egun komunitarioan egiten dena familia nuklearrean, feminizazioan eta lan ez aitortuan oinarritzen da.

Pribilegio lekuetatik etengabe uko egiten zaio zaintzeari.

JENDARTEA

Herritar aktiboak

Zaintza lanak ere egiten dituztenak:
emakume aktiboen %89,8 eta gizonezko aktiboen %62,1.

Etxeko lanak sekula egiten ez dituztenak,
emakume aktiboen %2,3
eta gizon aktiboen %13

Herritar ez-aktiboak

Biztanleria ez-aktibo gisa izendatzen direnen artean, 360.400 emakumeak dira eta horiek maiz egiten dituzte etxeko zein zaintza lanak.

Ez-aktibo dauden gizonen %31,8 ez du sekula etxeko lanik egin, edo oso noizbehinka bakarrik.

Denboraren erabileraren genero-arrakala.

DENBORAREN POBREZIA

Emakumeek askoz denbora libre gutxiago izan ohi dute.

Horrek, askotan, oztopatzen du beste eremu batzuetan emakumeek duten presentzia.

Lan erreproduktiboa

Seme-alaben zaintza denboran:
Emakumeek 5,1 ordu pasatzen dituzte egunean eta gizonek, aldiz, 3,3.

Etxeko lanetan:
Emakumeek 2,2 ordu bideratzen dituzte eta gizonek 1,5 ordu.

Menpekotasuna duten beste pertsonen zaintzarako:
Emakumeek batez beste gizonek baino ordu bat gehiago ematen dute zaintza eta etxeko lanetan.

Zaintza lanen profesionalizazioa

Lan merkatuan lanean dauden emakumeen artean, %10ak zaintza lanetan jarduten du eta **etxeko langileen %90 dira emakumeak.**

Azken horietan arrazilizatutako emakumeak eta etorkinak gailentzen ari dira.

EUSKAL HERRIA

Euskal Herria Espainiar eta Frantziar Estatuen menpe dago. Hego eta Ipar Euskal Herria banatzen ditugu egoera administratibo eta politikoari dagokionez.

Gainera, Hego Euskal Herrian Nafarroa eta EAEko erkidegoak banatzen dira.

Ipar Euskal Herria

Frantziar Estatuko eredua:
EREDU KORPORATIBOA

Kotizazioen, zergen eta koordainketaren bidez finantziatzen da.

Zerbitzuak, laguntza teknikoak eta prestazio ekonomikoak eskaintzen ditu, eta **kudeaketa gizarte segurantza, eskualde eta herrien artekoa da.**

Ez da externalizaziora horrenbeste jotzen.

LEGEAK
Etxeko langileentzat

Frantziar Estatu osorako den legedia da Iparraldeko etxeko langileentzat aplikagarri.

Frantziako Laneko Kodigoa eta '1999ko Azaroaren 24ko Enplegatzaile Indibidualaren langileentzat Akordio Kolektibo Nazionala' (Convention collective nationale des salariés du particulier employeur du 24 novembre 1999) aplikatzen zaie.

Nazioarteko Lan Erakundearen (NLE) 189 Hitzarmena (189 H).
Berau berresten duten estatuek etxeko langileen laneko erregulazioak errespetatu behar lituzkeen gutxieneko baldintzak ezartzen ditu.

Frantziar Estatuak oraindik berretsi gabe dauka hitzarmen hori.

LAN BALDINTZAK
Laneko kontratua

Aldizkako lanetan ez dago lan kontratua idatziz egin beharrik.

Aldizkako lanak: astean 8 ordu baino gutxiago lan eginez gero edota urtean lau aste jarraian lan egiten ez badu enplegatzaile berdinarentzat.

Beste kasuetan beharrezkoa da laneko kontratua idatziz egitea.
Kontratazioa zuzenean, CESU bidez edota enpresen bidez egin daiteke.

CESU (Chèque Emploi Service Universel) orduka etxebizitza pribatuentzat lan egiten duten LANGILEAK (izan etxeko langileak edo ez) Gizarte Segurantzan altan egoteko eta legezko egoeran egoteko enplegatzaileei zuzendutako zerbitzu sistema da.

'Enplegatzaile Indibidualaren langileentzat den Akordio Kolektibo Nazionalak' jasotzen dituen **lan baldintzak gutxienekoak** dira, eta CESU zerbitzua erabiliz gero **etxeko langileak beti gutxienekoa jasoko du inolako onurarik gabe.**

Hego Euskal Herria

Espainiar estatuko ongizate
erregimen mediterraneoa:
HAUTAZKO FAMILIARISTA

Zerbitzu sozialen sare eskasa, transferentzia ekonomiko gutxi zaintza beharrekin alderatuta eta ondorioz, familiengan (emakumeengan) delegatzen da zaintza lana.

Babes soziala handiagoa den arren (beste erkidego batzuekin alderatuta), **etxeko langileen kontratazio altuenetakoa du** estatuan.

EAEn %26ra iristen da eta estatuko media %14,5 da.

Zerbitzu sozialak, prestazio ekonomikoak, etxeko langileen kontratazioa eta familiaren arreta nabarmenagoa da zaintzeko.

Erabat familista den eredua da, baina zaintza lanak externalizatzen ari direnez, desfamiliarizazio prozesuez mintzo dira asko.

Egun komunitarioan egiten den lana **familia nuklearrean, feminizazioan eta lan ez aitortuan oinarritzen da.**

Pribilegio lekuetatik etengabe uko egiten zaio zaintzari.

FAMILIARISTA → **EXTERNALIZAZIOA**

EAE

Lidergoa Jaurlaritzak (legeak, hitzarmenak, akordioak...) baina **ez du garatzen edo betearazten.**

Eskumen ejekutiboa diputazioek (garatzea eta hornitzea, baina ez daude behartuta): **lurralde bakoitzak eskubide ezberdinak.**

Udalek etxez etxeko zerbitzuaren gestioa egiten dute batez ere, eta batzuetan egoitzena.

EUSKO JAURLARITZA

Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politikak departamentua

EMAKUNDE

1) 2008ko Gizarte Zerbitzuetarako Legea.
Lidergoa eta koordinazioa eta garapen formatiboa.
Gestioa Aldundi eta Udalei pasa.

2) Berdintasun Legea.
Hauetan sektore feminizatuak publifikatze norabidean kokatzeko artikulua.
Berdintasun Ituna.

*Sail honetan daude ere:
-Familia Ituna
-Zahartze Estrategiak

Lan eta Enplegu Saila

LANBIDE, OSALAN...

Sail honetan enplegu politikak eta elkarrizketa mahaiaren lidergotza.

-Lan harremanak.
-Etxeko langileen inguruko lanketa.
-Diru sarrerak bermatzeko errenta.

Gobernantza Saila

Hauek **kontratu publikoen irizpideak ezartzen ditu.**

Osasun Saila

Hezkuntza Saila

Nafarroa

Nafarroan lege propioak daude, 17/2019 Foru Legea

Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerakoa, baina **ez da eraginkorrak,** administrazioak ez duelako aurrera egiten legeak berak jasotzen dituen eskubideak bermatzeko.

Nafarroako Gobernuari dagokio kontrola eta jarraipena egitea.

LEGEAK

Burujabetzarik ez dugunez, espainiar estatuko legeek baldintzatutako erregimen juridikoa dugu.

Zaintzaren barruan, juridikoki gehien jorratzen den arloa menpekotasun egoerena da:

Espainiar Estatuko 39/2006 Legea, autonomia pertsonala sustatzeari eta menpekotasun egoeran dauden pertsonak zaintzeari buruzkoa.

EAEko 12/2008 Gizarte Zerbitzuen legea, Prestazio tekniko, ekonomiko eta teknologikoak aurreikusten ditu legeak, autonomia sustatzeari eta menpekotasun egoeran dauden pertsonei zuzendutakoak.

Hiru prestazio ekonomiko:

1. Zerbitzuari lotutako laguntza ekonomikoa.
2. Familiakoek eskainitako zaintzarako eta profesionalak ez diren zaintzaileentzako prestazioa.
3. Laguntza pertsonalerako prestazio ekonomikoa.

Emakume zaintzailearen rola indartu egiten du eta ikusezin bilakatzen du etxeko langileek betetzen duten funtzioa.

Zaintza lanak familiatik ateratzeko aukerak eskaintzen ditu.

Ez ditu zaintza profesionalak eta publikoak lehenesten. Familiko kideen, irabazi asmoa duten enpresa pribatuen edota enplegu informalaren bidez ordezkatzen ditu.

Etxeko zerbitzuaren inguruan, lege esanguratsuenak:

Espainiar Estatuko 1620/2011 Errege Dekretua, etxeko zerbitzuaren izaera bereziaren ingurukoa.

Izaera berezia eta, ondorioz, diskriminatzailea egozten zaio etxeko lanari.

Etxeko lanak ez dira parekatzen Langileen Estatutoak jasotzen dituen eskubideekin; **eskubide galera handia** dago.

Ez dago kontratuetan kontrol mekanismorik, ezta neurri nahikorik enplegatzaileek dagozkien betebeharrak bete ditzaten.

Etxeko langileen elkarte, talde feminista eta sindikatuen **aldarrikapena izan da. Gizarte segurantzaren erregimen orokorrean txertatzea etxeko lanak** eta gainontzeko langileen eskubideekin parekatzea.

NLEren C189 hitzarmena, etxeko langileen lan baldintzen ingurukoa: 2011an sinatu zen Ginebran, erreferentziazko hitzarmena mundu mailan. Estatu kideek etxeko zerbitzuei buruzko araudietan jaso beharreko oinarrizko irizpideak ezartzen ditu, etxeko langileen lan baldintza duinak bermatzeko.

Espainiar Estatuko 27/2011 legea, Gizarte Segurantzareko erregimenari buruzkoa

Idatzita dagoenetik

↓

errealitatera salto handia dago:

2019ko urtarrilaren 1ean aldatu behar zen arren, 2024 urtera atzeratu da.

ATZERRITARTASUN LEGEA

Ley de Extranjería

Espainiar estatuan, atzerritarrek bizitzeko era zuzenena **lurraldean errotuta daudela frogatzea da.**

-Errotze laboralaren bidez.

-Bi urteko estantzia irregularra frogatu behar dute eta horien artean 6 hilabetez lanean egon direla egiaztatu.

-Azken hori lortzeko erresoluzio judiziala edota Lan eta Gizarte Segurantza.

Espainiako Estatuak era perbertsoan erabiltzen ditu etxeko zerbitzuetan lanean jarduten duten atzerritarrak.

Batetik, beharrezko jotzen ditu eta sarbidea baimentzen die, baina **ez dizkie oinarrizko eskubideak bermatzen** eta erabateko zaurgarritasun eta bazterketara kondenatzen ditu.

Euskal Herriko
zaintza erregimenaren
erradiografia bat.

2023ko udaberria

euskal herriko
bilgune feminista

EGUNGO ZAINTZA SISTEMA

Heteropatriarkal kapitalista eta arrazista

Erradiografia hau menpekotasun egoera ezberdinetan ematen diren zaintzei erreparatuz egin da.

Hala ere, zaintzaren kulturaren bestelako ulerkera baten alde egiten dugu: Familia nuklearretik harago pentsatu behar dugu eta zaintzaren eredu familista birpentsatu behar dugu.

Komunitate sendoak eraikitzeaz eta eta elkarren arteko zaintzaz hitz egin behar dugu, dependentzia egoeretatik harago eta zaintza lanari dagokion balioa eman behar zaie.

DEPENDENTZIA EGOERATARAKO ZAINTZA

Azpi kontratatutako lanak

Etxeen % 14,2an kanpoko zaintza eta etxeko lanak kontratatzen dira.

EAEn, zaintzaren sektorean 90.000 langile dagoela uste da eta horiek 105.500 etxeetan lan egiten dute.

EAEn, etxeko zerbitzuetan enplegatuta dauden pertsona kopurua

%27 igo da

24.800 pertsona zeuden 2005ean eta 2014ean aldiz, 31.700.

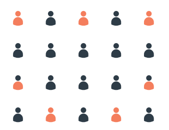

Gizarte segurantzan alta emanda **37.243 etxeko langile** daude eta horietatik **%37,7 dira migranteak.**

Etxeko zerbitzuetako lan horiek **prekarietateak eta irregulartasunak** ezaugarritzen dituzte.

Familiak menpeko pertsonak **artatu ezin dituenean eta baliabide nahikoak dituenean, etxeko langilea kontratzea lehenesten** da.

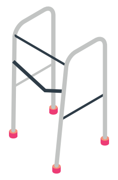

Etxeko langileen eta zerbitzu pribatuen kontrataziorako joera nagusitzen ari da.

Familiarizatutako lanak

Zaintzaileen artean
%88a familiako kidea da.

Senideek egiten dituzten lanak: medikazioa antolatu eta eman, janaria prestatu eta zerbitzatu, arropa aldatu, zainduari ohetik altxatzen lagundu eta komunera lagundu.

BIZITZA OSOAN ZEHARREKO ZAINTZA

Bizitza posible da, zaintzen bada.

1. Bizitza duinak denontzat. Gure bizitza ona ezin daiteke beste baten zapalkuntza betikotzeko eraiki.

2. Bizitza duinak mugak ditu. Sostengarria izan behar da.

Egungo zaintza erregimena bidegabea, desorekatua eta mugatua da.

Zaintza eredua aldatzea, egungo jendarte antolamendua eraldatzea da.

Zaintzarako eskubide kolektiboaren aldeko apustua egiten dugu:

Pertsona guztiek, bizi osoan zehar, askatasunez eta konpromisoz, zaintzeko eta zainduak izateko eskubidearen alde.

ZERBITZUAK

2008tik ez dira zaintzarekin lotutako lanpostu formalak berreskuratu, asko eta asko suntsitu egin baitira.

Etxez etxeko zerbitzua

Udal bakoitzak araudi propioa du, zerbitzuaren ezaugarriak arautzen ditu.

Guztiek oinarri bera dute:
185/2015 DEKRETUA

Udaletxetik ateratzen diren araudiak, pleguak eta aurrekontuak erabakigarriak dira, beraz.

Menpekotasun agerikoa duten pertsonei zuzentzen zaie nagusiki.

Etxeko eta zaintza lanen kontzepzio oso klasikora mugatzen dira.

Zerbitzu sozialak

Haur Eskolak

Zaintza beharrak kubritzeko erabiltzen diren beste egitura eta zerbitzuak.

Zahar egoitzak

Egoitza edo erresidentzien kudeaketa eta definizioa autonomia-erkidegoari dagokio.

Erresidentzia bakoitzeko lan-baldintzak kudeatzailearen eskumenekoak dira.

2018an, EAEn18.522 plaza zeuden egoitzatan, izan publiko zein pribatu.

Egoitzetako zerbitzuen ezaugarri, kalitate eta kontrolari dagozkien datuak, eta horiek publikotzearen ardura soilik haiena da.

Munduko Osasun Erakundeak gomendatzen du 65 urtetik gorako 100 pertsonako 5 egoitza-plaza egotea lurraldean.

Hori aintzat hartuta, **Hego Euskal Herrian 7.733 plaza faltako liratezke**

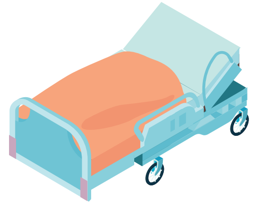

18.522 plazen finantziazioa
13.083 publikoak (%75)
4.538 pribatuak

Prestazioak:

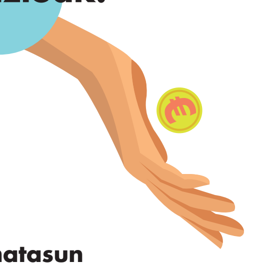

Senideen zaintzarako prestazioak.

Senideak zaintzeko eszedentzien artean **emakumeek eskatutakoak %82,1a** dira.

Emakume pentsionisten egoera, zaintza-erregimen bidegabearen isla da.

Gizon pentsiodunena baino askoz kaskarragoa da.

Amatasun prestazioak.

EAEn 2017an, guztira 13.927 amatasun-prestazio baliatu ziren eta kasuen **%95ean emakumezkoa** izan zen eskatu zuena.

LANGILEAK

Feminizatutako beste sektore batzuk ere bai non **azpikontratazioa prekarietatea eta lanaren debaluazioa** ematen den bete-betean:

Garbitzaileak

Kontratazio publikoetan legez zehaztuta dauden ratioetan eta lanaldi osoan, **1200 metro²garbitu behar dituzte.**

Azpikontratetan, ez dago zehaztuta, gutxi gorabehera **bikoitza egiten dute.** Denak 35 ordutara daude, kontutan hartuz, ia inor ez dagoela lanaldi osoan.

Bereziki **garbiketa alorrean genero arrakala nabaria** da.

Lan berdinagatik, espazio publikoan lan egiten duten garbitzaileek (sektore maskulinizatua) gehiago kobratzen dute.

Jangeletako langileak

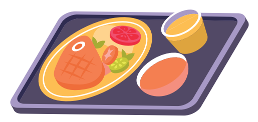

Oso lanaldi txikiak dira, **2 ordu eta erdi eta 1 eta erdi inguruko lanaldiak,** astean hiru egunetan.

Beraien kargu dituzten **haur kopuruak hezkuntzan baino handiagoak** dira.

Azkena sartu den begiraleak ez du jakingo bere postua mantenduko duen edo ez, haur kopurua zehaztu arte.

Egoitzetako langileak

92 minutu ematen dituzte langileek egoiliar bakoitzerekin **egunean.**

Gaueko txandetan 30-35 egoiliarren kargu egiten dira.

15 egoiliarren kargu egunean zehar. 10 minutu dituzte atenditzeko.

Egoitzetako langileen gehiengoaren **soldata ez da 1400eurora heltzen.**

Senideak EZ ERREMUNERATUA

Zaintza-lana **enplegurik gabeko senideei egokitzen** zaie gehienbat.

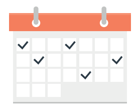

Aste barruan **emakumeen %70,5ek 10 ordu baino gehiago** eskaintzen diote senideen zaintzari.

Asteburuan %90ra igotzen da ehunekoa.

Gizonek aste barruan **%57k eskaintzen diete menpeko senideei 10 ordu baino gehiago**.

Asteburuan, %76ra igotzen da.

Etxeko langileak

Zaintza lanak

Etxeko mantenurako lanak

EAEn etxeko langileen **%90 baino gehiago emakumeak** dira.

Horien artean, **erdiak baino gehiago etorkinak** dira.

%25ek **kontraturik gabe** egiten du lan eta **gehiengoak egoiliar gisa**.

Etxeko langileen artean, askotariko profilak daude:

→ **EGUNEKOAK,** hainbat etxetan batera lan egiten dute eta normalean lanaldia astean 60-70 ordukoa izaten da.

Kontratuen %84,3 hitzezkoak.

→ **EGOILIARRAK,** 24 orduz etxeetan jarduten dute eta 7 egunez egiten dute lan.

Legeak ez du atsedenaldi zehatzik ezartzen.

%21,88k **ez du eguneko baimenik etxebizitzatik ateratzeko.**

%95/98a emakume migratu edo arrazializatuak dira.

Lautik bat, egoera irregular administratiboan dago.